

Joanna Lisota

Wsparcie dla dzieci z FASD – Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych

Znaczenie diagnozy FASD

Wczesne rozpoznanie FASD jest kluczowe zarówno dla dziecka, jak i dla osób dorosłych, które je wspierają. Diagnoza przynosi ulgę, zmniejszając poczucie winy dziecka („to nie ja jestem winien”) oraz zwiększa zrozumienie u nauczyciela czy opiekuna („w końcu wiem, dlaczego tak się zachowuje”). Świadomość biologicznego podłoża trudności motywuje do działań terapeutycznych, odciąża i pozwala na bardziej adekwatne reagowanie.

Funkcjonowanie psychologiczne dziecka z FASD

Dzieci z FASD często doświadczają niejednorodnych trudności, które zmieniają się wraz z wiekiem i wymagają zrozumienia przyczyn biologicznych oraz wpływu czynników środowiskowych, takich jak styl przywiązania czy doświadczenia traumatyczne. Mimo że około 70% dzieci z FASD ma inteligencję w normie, ich efektywne funkcjonowanie może przypominać osoby z niepełnosprawnością intelektualną – zwłaszcza z powodu zaburzeń funkcji wykonawczych.

Charakterystyczne trudności obejmują:

- **Funkcje wykonawcze:** problemy z planowaniem, analizą, monitorowaniem zachowania, myśleniem abstrakcyjnym i stosowaniem wiedzy w nowych sytuacjach.
- **Pamięć:** trudności z pamięcią krótkotrwałą, zapamiętywaniem i odtwarzaniem materiału.
- **Uwaga:** łatwe rozpraszanie, zmienność koncentracji, niska zdolność adaptacyjna.
- **Funkcje motoryczne:** zaburzenia równowagi, koordynacji i precyzji ruchów, problemy z motoryką małą i dużą.
- **Zaburzenia sensoryczne:** nadwrażliwość lub niedowrażliwość, problemy z czuciem głębokim i orientacją w przestrzeni.

- **Funkcje językowe:** opóźniony rozwój mowy, ubogi słownik, trudności ze zrozumieniem języka złożonego i jego stosowaniem w kontekście.
- **Funkcje matematyczne:** trudności z rozumieniem pojęć liczbowych, czasowych i przestrzennych.
- **Funkcje wzrokowo-przestrzenne:** słaba percepcja przestrzenna, ograniczona pamięć wzrokowa.
- **Umiejętności szkolne:** problemy z pisanie, czytaniem, ortografią, gramatyką i płynnością.
- **Funkcjonowanie emocjonalne:** trudności z rozpoznawaniem i regulacją emocji, impulsywność, agresja.
- **Funkcjonowanie społeczne:** problemy z przestrzeganiem zasad, interakcją społeczną, przewidywaniem konsekwencji, nieadekwatna poufałość wobec obcych.

Rozróżnia się zaburzenia pierwotne (pochodzące z uszkodzenia mózgu) i wtórne (wynikające z niezrozumienia lub braku wsparcia ze strony otoczenia). Możliwe jest ograniczenie zaburzeń wtórnych, jeśli dziecko otrzyma wcześnie odpowiednią diagnozę i żyje w stabilnym środowisku wychowawczym.

Wzmacnianie relacji i poczucia akceptacji

Skuteczna pomoc dla dzieci z FASD zaczyna się od budowania bezpiecznej i ciepłej relacji z dorosłym. To właśnie ta relacja staje się bramą do nawiązywania relacji z rówieśnikami, które mają kluczowe znaczenie w zapobieganiu zaburzeniom wtórnym. Dziecko powinno czuć, że jest lubiane, że ktoś je zauważa i chce mu pomóc. Istotne są komunikaty typu: „Lubię Cię i chcę Ci pomóc”, „Opowiedz mi o tym”, „Spróbujmy razem coś z tym zrobić”. Takie podejście sprzyja budowaniu poczucia bezpieczeństwa i przynależności.

FASD ma trwały wpływ na całe życie dziecka – na jego zdolność do nauki, budowania relacji, rozwoju emocjonalnego i społecznego. Mimo to spożywanie alkoholu w ciąży pozostaje zjawiskiem powszechnym, a świadomość jego skutków – nadal jest niewystarczająca.

Joanna Lisota, specjalistka socjoterapii

Tekst powstał w ramach bezpłatnej ogólnopolskiej kampanii edukacyjnej „Cięża bez alkoholu – profilaktyka FASD” realizowanej w sezonie 2025/2026 przez Fundację Instytut Nowej Kultury, www.instytutnowejkultury.pl